Nr. 24. Juni 1963.

OUDHEIDKUNDIGE KRING

Mededelingen

„RHEDEN-ROZENDAAL"

Redaktie: E.J.Jansen, Hogestraat 7, Dieren
Tel: 08330 - 4692.-

IN MEMORIAM F.VAN ZADELHOFF.

Op 31 mei j.l. overleed te Dieren ons bestuurslid, de heer Frederik van Zadelhoff in de ouderdom van 74 jaar.

Vanaf 1954 maakte de overledene deel uit van het bestuur; zodoende kon onze Kring in ruime mate profiteren van zijn uitgebreide historische kennis betreffende het oostelijk deel der gemeente Rheden.

In zijn boekje „Dieren, Spankeren en Laag-Soeren in vroegere tijden", verschenen in 1958, vond hij gelegenheid, zijn aantekeningen te publiceren. Het bewaart de herinnering aan een bescheiden, sympathiek man, wiens leven getypeerd kan worden door het motto, dat hij liet drukken boven de inleiding van zijn werk „Men moet iets doen, dat voor de liên, die na ons leven, ook nog dien'".

UIT DE FRANSE TIJD

Stukken uit het
Gemeente-archief van Rheden,
medegedeeld door G.J.Horsting.
(vervolg).

Men weet het, het boterde niet tussen de broeders, Koning Lodewijk en Keizer Napoleon, die bovendien andere plannen had gekregen.
Hoe het zij, Koning Lodewijk deed op 1 juli 1810 afstand van de troon.
De Raad van Regentschap, aan wie de Regering tijdelijk werd toevertrouwd (zolang de Koningin als wettige Regentes zich hier niet vestigde) verklaarde zich geconstitueerd op 3 juli en bleef het bewind voeren tot de aankomst van de Hertog van Plaisance, aan wie bij het beruchte verenigingsdecreet van 9 juli 1810 het Stadhouderschap tot 1 januari 1811 werd opgedragen.

De volgende stap was: de inlijving van Holland bij Frankrijk.
De aanhef van de officiële regeringsbesluiten luidt niet meer: „Lodewijk Napoleon, door de gratie Gods en de constitutie der Koningrijks, Koning van Holand, connétable van Frankrijk" maar voortaan:
„Napoleon, Empereur des Français, Roi d' Italie, Protecteur de la Conféderation du Rhin, médiateur de la Conféderation Suisse".
En Keizer Napoleon is voornemens een bezoek te brengen aan het voormalig Koninkrijk Holland. Immers, een extract uit de registers der besluiten van de Prefectuur van het ingestelde Departement van de Boven IJssel luidt:

7 Sept. 1811 No. 3.
Policie en Oeconomie.

De Prefect van het Departement van den Boven IJssel, nader voorgenomen hebbende eene missive van den Heere Intendant van Binnenlandsche Zaken dd 4 dezer, op gisteren bij den Prefect ontvangen, betrekkelijk de aan-

staande reize van Zijne Keizerlijke en Koninklijke Majesteit naar Holland.

Besluit:

Vooreerst aan de Heeren Sous Prefecten etc^a.

Ten tweeden. De Maires binnen het Arrondissement van Arnhem te kennen te geven, zooals geschiedt bij dezen, dat hoezeer daarvan in de missive van den Heere Intendant voornd. geene mentie wordt gemaakt, het echter zoude kunnen gebeuren, dat zijne Keizerlijke en Koninklijke Majesteit, bij deze gelegenheid, ook dit Departement met Hoogstdeszelfs tegenwoordigheid vereerde; en dat het derhalven noodzakelijk is, dat met den meesten Spoed, de Bruggen en Wegen, voor zooveel nodig worden gerepareerd en in behoorlijken Staat gebracht.

Gelastende de Prefect diensvolgens de opgen. Maires, om ieder voor zooveel derzelver jurisdictie betreft, dadelijk op ontvangst dezes, inspectie te doen van de Bruggen en Wegen en voor zooveel zulks nodig mogt worden bevonden, de meest prompte orders te stellen tot reparatie en in behoorlijke staat brenging derzelven; - met verdere last, om van derzelver verrichte, binnen tien dagen aan den Prefect rapport te doen.

Arnhem den 7 September 1811
(get.) Andringa de Kempenaer.

Blijkt uit dit extract, dat het mogelijk geacht wordt dat Keizer Napoleon tijdens zijn voorgenomen reis naar Holland óók het departement van de Boven-IJssel zou willen bezoeken, de hierna volgende aanschrijving geeft dienaangaande zekerheid. Ook weten we nu, dat de Keizerin Zijne Majesteit zal vergezellen.

6 Octob. 1811.
No. 8.
Policie en Oeconomie.

De Prefect van het Departement van den Boven IJssel,
In het zekere geinformeerd zijnde, dat H.H.M.M. de Keizer en Keizerin de Hollandsche Departementen zullen bezoeken, en wenschende, dat dit Departement , in het genoegen deelende, van door de tegenwoordigheid onzer Doorluchtige

Souverainen vereerd te worden, alzints het zijne toebrenge, om bij die gelegenheid alle mogelijke Eerbewijzingen en Hulde aan Hoogstdezelve te betonen;

Besluit :

De respectieve Maires aan te schrijven, om niet alleen stiptelijk aan alle vroegere aanschrijvingen dienaangaande te voldoen, maar ook, dat dezelve zullen hebben te zorgen, dat wanneer H.H.K.K.M.M. hunnen Mairiën met derzelver tegenwoordigheid mogten vereeren, stiptelijk gevolgd worde het voorgeschrevene bij het Keizerlijk Decreet van den 24 Messidor an 12, relatief de publieke ceremonien; en inzonderheid;

Dat zij, verzeld door een Detachement der Gewapende Burgermacht, daar waar die gevonden wordt, met hunne Adjointen en Municipaal-Raden zich bevinden op de Grenzen der Gemeente, om H.H KK.M.M. te ontvangen;

Dat al verder de Leeraren der onderscheidene Gezindheden, zich in hun Geestelijk gewaad, en verzeld door hunne Kerken-Raden (Clergé), aan den ingang der Kerken bevinden, om de vereischte Eerbewijzingen aan H.H.K.K.M.M. te kunnen doen;

Dat alle Klokken geluid en bij afwisseling bespeeld worden;

Dat alle huizen des avonds behoorlijk worden verlicht;

Dat van alle Torens en andere publieke Gebouwen, daartoe eenigszints geschikt, Vlaggen worden uitgestoken.

Dat alle Leden der Regterlijke en Burgerlijke Magten zich gereed houden, om in hunne costumes, wanneer H.H. K.K.M.M. hen daartoe toelaten, ter audiëntie te kunnen verschijnen.

Vertrouwende de Prefect, dat het overtollig zijn zal, de goede Ingezetenen voor te schrijven, de wijze, waarop een iegelijk in zijne betrekking, door Eerebogen als anderzints, zijne gepaste vreugde, over de gelukkige komst van H.H.K.K.M.M. kan betonen, en die betamelijke orde en gepaste hulde aan te bevelen, welke aangenamer aan onze Doorluchtige Souverainen is, dan luidrugtige en losbandige vreugdebedrijven, als welke, even als het doen van vreugde-schoten, geschikt zijn verwarringen te veroorzaken, die bij dergelijke gelegenheden volstrekt behooren vermijd te worden.

Vertrouwende hij, Prefect, verder, dat alle wegen in volmaakten staat zullen zijn, alle bruggen secuur geexamineerd en van leuningen, daar waar die mankeren, voorzien zullen wezen.
Dat de Maires voorts zullen behooren te zorgen, dat steeds Gidsen (zoo veel mogelijk de Fransche Taal magtig) bij de hand zijn; ook de bestaande Handwijzers op de wegen opgeschilderd en de ontbrekende aangevuld worden, en dat alles worde te werk gesteld, het geene dienen kan om het verblijf en de reis van H.H.K.K.M.M. te veraangenamen, en aan deze hooge Persoonen die hulde te betonen, waarop zij zoo veel aanspraak hebben.

Zutphen den 6den October 1811.
(Get.) Andringa de Kempenaer.

Uit een beschikking dd 25 oktober 1811 van de Prefect, gericht tot de sous-prefecten en verschillende maires blijkt, dat de komst van Hunne Majesteiten binnen het Departement v.d. Boven-IJssel zoodanig is bepaald, dat Hoogstdezelven zich op Dingsdag den 29 dezer van Rotterdam naar het Loo, en dus vermoedelijk door de Mairiën van Voorthuizen en Apeldoorn zullen begeven; dat verder Zijne Majesteit de Keizer den 30en, van het Loo door de Mairiën Apeldoorn, Twello en Brummen een uitstap zal doen naar Zutphen; dat eindelijk Hunne Majesteiten zich op den 31en dezer door de Mairiën Apeldoorn, Ede en Velp zullen begeven naar Arnhem en van daar door de Mairiën Driel, Huissen, Elst en Lent naar Nijmegen.

De Secretaris-Generaal van de Prefectuur (de heer J.F. Scheidius), schrijft op 28 oktober 1811:

In de afgelopen nacht de zekere tijding ontvangen hebbende, dat H.H.K.K.M.M. op gisteravond omstreeks agt uuren op het Paleis van het Loo zijn gearriveerd, alwaar Z.M. de Keizer, na een uitstap naar Deventer en Zwolle heden avond (28 Oct.) staat te retourneren; voorts dat H.M. de Keizerin op morgen den 29 dezer van het Loo naar Arnhem en Nijmegen en Z.M. de Keizer mede van het Loo over Zutphen en Doesburg naar Arnhem en Nijmegen staat te vertrekken.-

In deze brief wordt er voorts op gewezen,

dat aan H.M.de Keizerin zoodanige civile en militaire Honneurs worden gedaan, als welke Z.M. de Keizer ontvangt, met uitzondering alleen van het aanbod der sleutels en van al hetgeen tot het militaire commando en het wagtwoord betrekkelijk is.-

Verwacht mag worden dat de autoriteiten er tijdig van op de hoogte zullen zijn gesteld, dat de hoge gasten twee dagen eerder op het Loo verschenen dan aanvankelijk in de bedoeling lag (Zie de voormelde beschikking van 25 okt. van de Prefect).
Dat er, zowel bij de Prefectuur als bij de betrokken maires in deze dagen grote spanningen zullen hebben geheerst, behoeft niet te worden betwijfeld. Het regent aanschrijvingen, die per extra-bode worden aangebracht.
Hier volgen enkele van die aanschrijvingen:

Arnhem den 29 October 1811.

De Secretaris Generaal bij de Prefecture
van het Departement van den Boven IJssel
aan
de Maires van Arnhem, Velp en Apeldoorn.

Mijne Heeren !

Namens den Heer Prefect worden UEdG. verzogt:

1. De Maire van Apeldoorn, om zoodra Hunne Majesteiten of een van Hoogstdezelve, de weg van Beekbergen mogten zijn opgereden, de Prefect daarvan met weinige regels te informeren en te dien einde een hardrijdend paard te Apeldoorn, een aan den Smittenberg en een aan de Woeste hoeve, te hebben klaar staan, zullende het rit van Apeldoorn naar den Smittenberg moeten gereden worden in 25 minuten, dat van den Smittenberg naar de Woeste hoeve in 30 minuten en van de Woeste hoeve naar TerLet in 25 minuten.

2. Den Maire van Velp, om, aan Ter Let een hardrijdend paard te hebben klaar staan ten einde die missive

naar Valkenhuizen worde overgebragt in 22 minuten.

3. De Maire van Arnhem om te Valkenhuizen een hard rijdend paard te hebben klaar staan, ten einde die missive kunnen worden overgebragt in 18 minuten.

4. De Maire van Apeldoorn te verzoeken, om, zo na mogelijk op te geven, of Hunne Majesteiten voornemens zijn aan de Smitteberg de Doesburgsche weg in te slaan, of op Arnhem te rijden.

5. Alle de Heeren Maires te verzoeken, om zorg te dragen, dat elk dier paarden dadelijk langzaam terug rijden, om zich tot het overbrengen der volgende missive gereed te houden.

Ik heb de eer met de meeste hoogachting te zijn
UWEdG. Dw.Dienaar

(get.)J.F. Scheidius.

De Secretaris Generaal bij de Prefecture
van het Departement van den Boven IJssel

Aan

De Heeren Maires van Velp, Dieren, Brummen
en Zutphen.

Mijne Heeren !

Namens den Heere Prefect worden UWEdGestr. verzocht:

1. De Maire van Zutphen om zoodra H.H.M.M. of een van Hoogstdezelve uit de Stad Zutphen de Canonsdijk mogten oprijden, doch alleen in dat en in geen ander geval den Prefect daarvan met weinige regels te informeren en zulks door middel van een Corier te paard welke die missive zal moeten overbrengen naar het oude Kromhout te Brummen in den tijd van vijf en dertig minuten.

2. Den Maire van Brummen om tot overbrenging van die Missive een paard in het oude Kromhout gezadeld te hebben staan en zorg te dragen dat die missive naar Dieren

bij Hupkes worde overgebragt in den tijd van 20 minuten.

3. Den Maire van Dieren om een paard bij Hupkes klaar te hebben waardoor die missive naar Eskes aan de Steeg worde overgebracht in den tijd van 17 minuten.

4. Den Maire van Velp om die missive te doen overbrengen van Eskes naar de Zwaan te Velp in den tijd van 30 minuten en door een ander paard van het huis van Hulstein naar het Hotel van de Prefecture in den tijd van 18 minuten.

Ik heb de eer met de meeste Hoogachting te zijn

UwEdGestr. gehoorzame Dienaar

(get.) J.F.Scheidius

Arnhem den 29 October 1811.

Arnhem den 29 October 1811.

De Secretaris Generaal van de Prefecture van het Departement van den Boven-IJssel aan de Heeren Maires van Velp en Doesburg.

Mijne Heren!

Namens den Heer Prefect worden UWEd.G. verzogt :

1. De Maire van Doesburg om, zoodra Hunne Majesteiten of Een van Hoogstdezelve uit Doesburg over den IJssel mogt vertrekken, en in geen ander geval den Heer Prefect daarvan met weinige regels te adverteren, en zulks door middel van een courier met een hardrijdend paard, welke zijne depêche in 22 minuten naar Eskes aan de Steeg zal moeten overbrengen.

2. Den Maire van Velp, om, die depêche door middel der bij Eskes en bij Hulstein gestationneerde paarden in 48 minuten naar het Hotel der Prefecture te doen overbrengen, als kunnende dit geval nimmer te gelijk met de Zutphensche correspondentie in de missive van heden vermeld, voorkomen.

3. Beide de Heeren Maires, om zorg te dragen dat die

paarden dadelijk na het overbrengen van eene depêche langzaam terugrijden, ten einde zich tot een volgende rit gereed te houden.

Ik heb de eer met de meeste hoogachting te zijn

UWEdg. Geh. Dienaar

(get.) J.F.Scheidius.

K R I N G N I E U W S

.:. In april 1961 werd een bezoek gebracht aan „De Middelste Molen" te Loenen, waar 40 leden van onze Kring ontvangen werden door de heer J.Schut, Directeur van de Cartonfabriek Wed. J.W.Schut N.V. Na een causerie over „De oorsprong van papier, de fabricage en de toepassing ervan" bezichtigde men de 90 meter lange cartonmachine en tot besluit de laatste in Nederland in bedrijf zijnde papiermolen „De Middelste Molen".
Het was een geslaagde middag; helaas moest een aantal leden afgewezen worden, aangezien niet meer dan 40 personen in fabriek en molen konden worden ontvangen.

Thans heeft de heer Schut opnieuw een uitnodiging tot onze Kring gericht voor eenzelfde bezoek.
Leden, die destijds de excursie niet meemaakten, kunnen zich door middel van de bijgevoegde strook aanmelden. Er is weer plaats voor maximaal 40 personen.
Eerst wanneer zich een voldoend aantal leden heeft opgegeven, kan een afspraak met de heer Schut worden gemaakt.
De kosten, reis inbegrepen, zullen vermoedelijk niet meer dan ƒ 2.- bedragen.

.:. HET KASTEEL MIDDACHTEN met de beroemde stijltuinen zal van 12 juli tot 12 augustus voor bezichtiging zijn opengesteld.

Wie helpt ons aan oude nummers van de Mededelingen? Gevraagd worden de nos. 17, 21 en 22. Aanbiedingen aan de secretaris.

ROZENDAAL EEN HEERLIJKHEID door H.Kerkkamp is de titel van de jongste uitgave van onze Kring. Het bevat de geschiedenis van kasteel en dorp en is geïllustreerd door de heer J.Straayer. Het boekje is voor f 3.25 verkrijgbaar in de boekhandel en bij de schrijver, Kerkstraat 2, Velp.

UIT DE LEDENKRING.

Ingeschreven werden:
W.J.Beltman, Velp; Hr. en Mevr.Bijl de Vroe-Ducardie, Velp; Hr. en Mevr.Harbers-Posselt, Velp; Hr. en Mevr. Langeveld-Stadtman, Velp; Th.van Remmen, Dieren; Hr. en Mevr. Talens-Duintjer, Velp.
Afgeschreven werden:
Mevr.A.Dallinga-ten Have, Dieren (overl.); Ir. B.A. Geerlings, Soestdijk (overl.); F.van Zadelhoff,Dieren (overl.).
Het ledental bedraagt thans: 318.

KONING LODEWIJK NAPOLEON OP BILJOEN.

door E.J.Jansen.

Vuriger oranjeklant dan Theodorus Godron, koster en schoolmeester, bestond in Velp niet. Dat neemt niet weg, dat hij, zoals over het algemeen zijn partijgenoten, aan Lodewijk Napoleon, Koning van Holland, een goed hart toedroeg. Hij was er als de kippen bij om als dorpspoëet zijn opwachting bij de vorst te maken, toen deze een bezoek bracht aan Biljoen, wat hem met behulp van 's Konings gastheer, Baron van Spaen, gelukte. In zijn nagelaten dagboek, bewerkt door Thomassen - eerder namen wij fragmenten daaruit reeds op - wordt zijn bezoek beschreven!
Den 20 Juli 1808 deed koning Lodewijk zijn intocht binnen Arnhem; kanonnengebulder verkondigde zijn komst; de vlag werd op het hof (aan de Markt, waar nu het nieuwe Paleis van Justitie staat) geplaatst. Klokkengelui riep

het volk te zamen en alles liep naar het marktplein, waar tevens parade werd gehouden, terwijl op stadskosten des avonds illuminatien plaats vonden. Weldra werd het bericht verspreid, dat de Koning ook Rosendaal en Velp zou bezoeken; dit werd reeds de volgende dag bewaarheid. Toen zag men de koninklijke stoet, bestaande uit twee koetsen, ieder bespannen met zes paarden, den weg naar Rosendael opgaan. De vorst bleef hier eenige uren en tegen half zeven deed hij zijn intrede alhier en betrok het kasteel Biljoen. Baron van Spaen had ook den Custos Godron uitgenodigd en hem opgedragen Z.M. een dichtstuk voor te zingen.
Het viel Godron niet gemakkelijk de grote zaal - de balzaal boven de ingang - te bereiken, daar het personeel onder leiding van de dienstdoende kamerheren weigerde hem binnen te laten, daar hij niet op de lijst der bezoekers stond. Baron van Spaen hoorde het heftig gesprek en riep hem toe, boven te komen. Ik, zo schrijft Godron, dring de grootmagtigen op zij, vlieg a.h.w. den breeden trap op waar de Heer Baron van Spaen mij bij een arm neemt en mij op 10 à 12 schreden voor den Koning van Holland plaatst. Ik nader Z.M., maak drie kniebuigingen en ontrol mijn perkament en geef het Z.M. De kamerheeren waren mij gevolgd en bleven eerbiedig op eenigen afstand staan. Ik zag hun eens aan (!) en sprak Z.M. aldus toe:

Sire,
Thans mag ik U, Majesteit, aanschouwen,
Dees eer vergunt Gij nu aan mij.
Neemt dan mijn wensch, met vol vertrouwen,
Door zang in Hollandsch poëzij.
'k Wensch 't alziend Oog U blijf bewaken,
Geen sterveling tot U genaken,
Wiens hart niet zij gelijk hun mond.
Dat voorspoed Uwen troon omringen,
Uw woord door wolk en lucht heendringen,
Tot heil van 't Koningrijk in 't rond.
Ontelbaar wenschen kon 'k U geven,
Veelal staan als in 't hart geschreven,
Voor U koning Napoleon.
Leef lang! Regeer, 't is U beschoren,
Haar Majesteit is ook d' Echohooren.
Dit schrijft U onderdaan Godron.
Custos te Velp.

De zang werd ook door mij gelezen, schrijft Godron verder, opdat Z.M. het beter zoude verstaan (zou koning Lodewijk er veel van begrepen hebben?) Z.M. zag mij aan na de voorlezing. Ik deed wederom drie kniebuigingen en wilde achteruitgaande hem verlaten, waarop Z.M. zeide in gebroken Hollands: Wacht hier, - op het perkament wijzende- is dat jou schrift? Ik antwoordde: Ja, Sire, dat heb ik zelf gemaakt en geschreven en mag ik Uwe Majesteit attent maken, dat in het woord Sire met kleine letters is geschreven „Lodewijk Napoleon, Koning van Holland, 1808".
Daarop antwoordde Z.M. en stak mij de hand toe: Ik dank jou zeer, jou wel, zeer goed, waar woon jou? Ik antwoordde, dat ik schoolmeester was van deze plaats en tevens custos der kercke. - Daarna verliet ik, steeds buigende tot ik den uitgang der zaal bereikt had, Z.M. Bij zijn vertrek bevond ik mij nog op den stoep voor de vestibule. Nogmaals groette ik hem zeer beleefd, hem de noodige eer bewijzende, die hij opmerkte en mij tevens met zijn handgroet beantwoordde.
Baron van Spaen was over mij tevreden en vertelde mij later dat de Koning over mij zou denken. Wellicht geeft dit nog wacht en moet ik mijne teleurstelling in deze vermelden, dat ik er nooit meer iets van hoorde. - En hiermede liep dit bezoek af.